

**Quickscan natuurtoets
landgoed De Hummelhof,
Hollandscheveld**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **Quickscan natuurtoets landgoed De Hummelhof, Hollandscheveld**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 12-426

Status: Definitief rapport

Datum: 4 april 2013

Auteur: Ing. M. (Martijn) Bunskoek

Veldonderzoek: Ing. M. Bunskoek

Eindredactie: Ir. A.B. (Arjen) Goutbeek

Opdrachtgever: Buro Clabbers

Contactpersoon: Mevr. H. Clabbers

EcoGroen Advies BV

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T: 038 423 64 64

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2013)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Bunskoek, M. (2013). Quickscan natuurtoets landgoed De Hummelhof, Hollandscheveld; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 12-426. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	1
1.2	Situatie en beoogde plannen.....	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsbescherming.....	3
2.1	Inleiding.....	3
2.2	Natuurbeschermingswet.....	3
2.3	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied.....	5
3.1	Toetsingskader.....	5
3.2	Onderzoeksmethodiek.....	5
3.3	Flora en vegetatie.....	5
3.4	Zoogdieren.....	5
3.5	Broedvogels.....	6
3.6	Amfibieën.....	7
3.7	Vissen.....	8
3.8	Overige soortgroepen.....	9
4	Geraadpleegde bronnen.....	10

Bijlagen

Bijlage I:	Inrichtingsplan De Hummelhof
Bijlage II:	Ligging voortplantingsbiotopen Poelkikker
Bijlage III:	Ligging leefgebied Grote modderkruiper
Bijlage IV:	Wettelijk kader

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

Voorliggende quickscan natuurtoets is uitgevoerd voor Buro Clabbers (contactpersoon: mevr. H. Clabbers). De natuurtoets is noodzakelijk ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing van de beoogde realisatie van landgoed De Hummelhof in Hollandscheveld.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Natuurbeschermingswet

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Gezien de afstand en tussenliggende barrières (o.a. infrastructuur, bebouwing) ontbreekt een belangrijke ecologische relatie tussen het plangebied en de beschermde gebieden. Geconcludeerd wordt dan ook dat als gevolg van de realisatie van de overkluizing geen negatieve effecten optreden op gebieden die bescherming genieten onder de Natuurbeschermingswet.

EHS-beleid

Op basis van gegevens van de provincie Drenthe blijkt dat de Zuidwolderwaterlossing (welke dwars door het plangebied loopt) aangewezen is als ecologische verbinding. Daarnaast is een klein deel (ten oosten van de Zuidwolderwaterlossing) van het plangebied aangewezen als provinciale EHS, of ligt er direct tegenaan.

Aangetroffen en te verwachten beschermde soorten

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- Er zijn geen beschermde of bedreigde planten in het plangebied aanwezig of te verwachten;
- In het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten te verwachten. Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van zwaarder beschermde zoogdieren is niet binnen het plangebied aangetoond of te verwachten;
- In het plangebied zijn (vrij) algemene broedvogels van graslanden en moerasachtige vegetaties broedend te verwachten. Aanwezigheid van broedvogels waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is, wordt niet verwacht;
- In het plangebied wordt voortplanting en overwintering verwacht van de strikt beschermde Poelkikker (Ff-wet tabel 3/HRl bijlage IV). In het plangebied is daarnaast voortplanting en overwintering te verwachten van enkele algemene en laag beschermde amfibieën;
- In het plangebied komt naar verwachting de strikt beschermde Grote modderkruiper voor (Ff-wet tabel 3);
- Er zijn geen reptielen of beschermde ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Vervoltraject en mitigerende maatregelen

EHS-beleid

- Naar verwachting conflicteert de realisatie van het landgoed niet met de realisatie van de ecologische verbinding of EHS. De plannen zorgen er namelijk voor dat de ecologische verbinding robuuster wordt vormgegeven (o.a. door het aan beide zijden van de Zuidwolderwaterlossing aanplanten van bos) en het perceel ten oosten van de Zuidwolderwaterlossing (aangewezen als provinciale EHS) wordt omgevormd tot een bloemrijk grasland (nu maïsakker). Het is van belang dat er bij de inrichting rekening dient te worden gehouden met wezenlijke kenmerken en waarden. Overleg met het bevoegd gezag (gemeente/provincie) is noodzakelijk om af te stemmen of een vervoltraject noodzakelijk is.

Flora- en faunawet

- De functionaliteit van het leefgebied (voortplantingsbiotoop en overwinteringsgebied gezamenlijk) van Poelkikker is door de plannen in het geding door het (op termijn) beschadwd raken van de voortplantingswateren. Bij de inrichting van het landgoed dienen dan ook (mitigerende) maatregelen te worden genomen die de functionaliteit van het leefgebied van Poelkikker duurzaam kunnen garanderen. Hiervoor zijn aanpassingen in het huidige ontwerp noodzakelijk. Deze aanpassingen dienen in een overleg tussen ontwerper en ecoloog nader uitgewerkt te worden.
- De functionaliteit van het leefgebied van Grote modderkruiper is door de plannen in het geding door het (op termijn) beschadwd raken van de watergangen. Bij de inrichting van het landgoed dienen dan ook (mitigerende) maatregelen te worden genomen die de

ecogroen advies

functionaliteit van het leefgebied van Grote modderkruiper duurzaam kunnen garanderen. Hiervoor zijn aanpassingen in het huidige ontwerp noodzakelijk. Deze aanpassingen dienen in een overleg tussen ontwerper en ecooog nader uitgewerkt te worden;

- Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient voorkomen te worden dat exemplaren van Poelkikker en Grote modderkruiper worden gedood of geschaad. Werkzaamheden ter hoogte van (onderdelen van) leefgebied van beide soorten dienen dan ook uitsluitend plaats te vinden in de minst kwetsbare periodes van beide soorten. Wanneer de werkzaamheden zorgvuldig worden uitgevoerd zal geen schade optreden aan individuele dieren. Er zal gewerkt dienen te worden volgens een vooraf opgesteld ecologisch werkprotocol waarin bovenstaande werkwijze nader is uitgewerkt;
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Voor deze tabel 1-soorten geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht; Schade aan algemene en laag beschermde zoogdieren en amfibieën kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij);
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

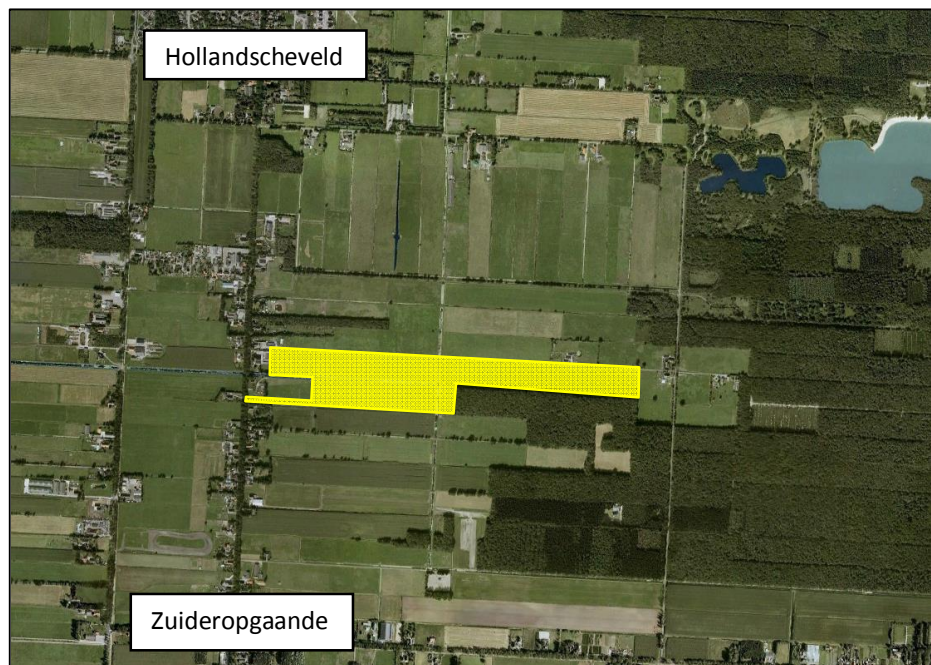
Voorliggende quickscan natuurtoets is uitgevoerd voor Buro Clabbers. De natuurtoets is noodzakelijk ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing van de beoogde realisatie van landgoed De Hummelhof in Hollandscheveld.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie en beoogde plannen

Het plangebied betreft enkele langgerekte agrarische percelen aan de Zuideropgaande ten zuiden van Hollandscheveld. Het plangebied beslaat in totaal circa 14 hectare en wordt doorsneden door de Zuidwolderwaterlossing.

De plannen voorzien in de realisatie van landgoed De Hummelhof. Dit zal onder andere bestaan uit circa 10 hectare bos, een nieuw landhuis, laanbepantingen, een boomgaard en een waterpartij. In bijlage I is een kaart van het ontwerp opgenomen.

Figuur 1: Het plangebied (geel omlijnd) tussen Hollandscheveld en Zuideropgaande.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht natuurbeleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Gebiedsbescherming

2.1 Inleiding

In dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, in omgevingsvisies of streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzengebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet

Natura 2000-gebieden

De planlocatie ligt ruim 7 kilometer ten zuiden van Habitatrichtlijngebied Mantingerzand. Het gebied is aangewezen voor 7 habitattypen van de hogere zandgronden (o.a. heide, vennen, stuifzandgebieden en jeneverbesstruwelen).

Gezien de afstand en tussenliggende barrières (o.a. infrastructuur, bebouwing en open landbouwgebied) ontbreekt een belangrijke ecologische relatie tussen het plangebied en het Mantingerzand. In andere woorden, het plangebied is niet bepalend voor het behalen van de instandhoudingsdoelen die zijn opgesteld voor Natura 2000-gebied Mantingerzand. Geconcludeerd wordt dan ook dat als gevolg van de realisatie van het landgoed geen negatieve effecten op dit gebied en verder weg gelegen Natura 2000-gebieden zullen optreden.

Beschermde Natuurmonumenten

In de wijde omgeving van het plangebied liggen geen Beschermde Natuurmonumenten. Door het ontbreken Beschermde Natuurmonumenten in de wijde omgeving van het plangebied wordt geconcludeerd dat als gevolg van de realisatie van het landgoed geen negatieve effecten op Beschermde Natuurmonumenten zullen optreden.

2.3 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

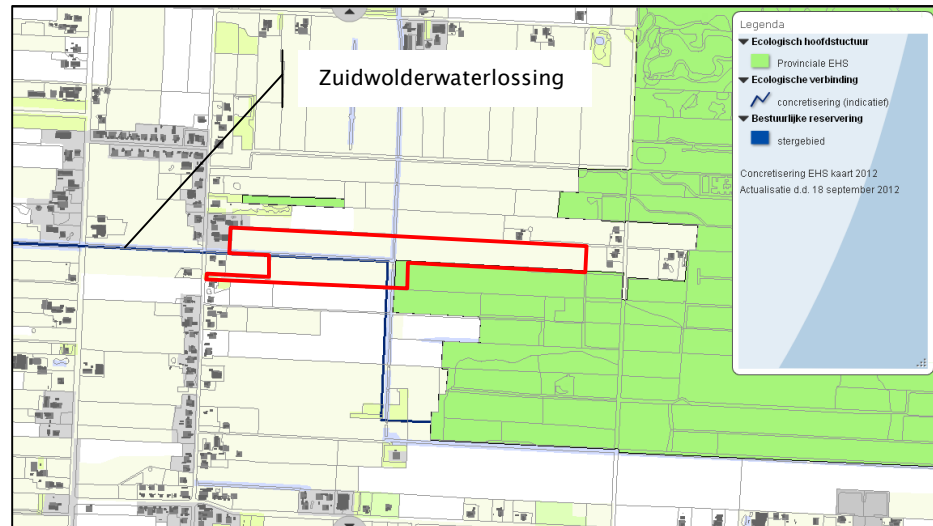
De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Structuurvisie richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de EHS gerealiseerd en worden ondermeer ganzenfoerageer- en weidevogelgebieden aangewezen.

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in of nabij het plangebied zijn. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid.

Binnen de EHS geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat een bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Op basis van de digitale kaart van de EHS (geactualiseerd september 2012) behorende bij de Atlas van Drenthe (Provincie Drenthe) blijkt dat de Zuidwolderwaterlossing (die dwars door het plangebied loopt) aangewezen is als ecologische verbinding. De zogenaamde ecologische verbindingen zijn essentiële onderdelen van de ecologische hoofdstructuur. Ze verbinden gebieden waardoor de ecologische kwaliteit van de gebieden en de draagkracht toeneemt. Levensgemeenschappen van planten en dieren kunnen zich beter handhaven en ontwikkelen. Daarnaast is een klein deel (ten oosten van de Zuidwolderwaterlossing) van het plangebied aangewezen als provinciale EHS, of ligt er direct tegenaan (figuur 2).

Figuur 2: Ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van de provinciale EHS en ecologische verbindingen (Atlas van Drenthe 2012).

Naar verwachting conflicteert de realisatie van het landgoed niet met de realisatie van de ecologische verbinding of EHS. De plannen zorgen er namelijk voor dat de ecologische verbinding robuuster wordt vormgegeven (o.a. door het aan beide zijden van de Zuidwolderwaterlossing aanplanten van bos) en het perceel ten oosten van de Zuidwolderwaterlossing (aangewezen als provinciale EHS) wordt omgevormd tot een bloemrijk grasland (nu maïsakker). Het is van belang dat er bij de inrichting rekening dient te worden gehouden met wezenlijke kenmerken en waarden. Overleg met het bevoegd gezag (gemeente/provincie) is noodzakelijk om af te stemmen of een vervolgtraject noodzakelijk is.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Toetsingskader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten – ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EZ noodzakelijk zijn. Voor meer informatie over het wettelijk kader van de Flora- en faunawet, wordt verwezen naar bijlage IV.

3.2 Onderzoeksmethodiek

Op 13 november 2012 is een veldbezoek in het onderzoeksgebied uitgevoerd. Bij het bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (zogenaamde tabel 2- en 3-soorten). Hierbij is rekening gehouden met alle soortgroepen, maar op basis van de terreingesteldheid heeft de nadruk gelegen op vissen. De Zuidwolderwaterlossing en andere watergangen zijn tijdens het veldbezoek daarom steekproefsgewijs bemonsterd met een schepnet. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.3 Flora en vegetatie

Het plangebied bestaat grotendeels uit soortenarm (voedselrijk) grasland dat begraaasd wordt door paarden en schapen. Langs de watergangen komen wat meer gevarieerde vegetaties voor met soorten als Grote waterweegbree, Liesgras, Gele waterkers, Grote lisdodde, Rietgras en de minder algemene Slangenwortel.

Beschermde en bedreigde planten zijn niet aangetroffen in het plangebied. Gezien de aangetroffen soortensamenstellingen (soorten van voedselrijke natte omstandigheden) en de terreingesteldheid wordt ook niet verwacht dat beschermde of bedreigde flora binnen de invloedssfeer van de plannen voorkomen. Het nemen van vervolgstappen is voor flora dan ook niet noodzakelijk.

3.4 Zoogdieren

Algemeen

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdiersoorten te verwachten, namelijk bosspitsmuis (spec.), Woelrat, Bosmuis, Egel Rosse woelmuis, Dwergspitsmuis, Veldmuis, Wezel, Bunzing, Hermelijn, Mol, Dwergmuis en Aardmuis. Daarnaast komen Ree en Haas in het gebied voor. Door de plannen gaan mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van deze algemene en laag beschermde zoogdieren verloren. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

Schade aan genoemde algemene en laag beschermde zoogdieren kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel

mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij).

Zwaardere beschermde soorten

Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van zwaardere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten (bijvoorbeeld Waterspitsmuis) kan worden uitgesloten omdat geschikt leefgebied ontbreekt op en nabij de planlocatie. Wel maakt het plangebied mogelijk onderdeel uit van het foerageergebied van in omliggende bossen aanwezige Dassen (Ff-wet tabel 3). Naar verwachting hebben de plannen geen negatieve effecten op het foerageergebied van Das. Door de realisatie van het landgoed zal naar verwachting namelijk de kwaliteit van het foerageergebied van Das toenemen.

Verblijfplaatsen van boombewonende vlemuissoorten zijn door de beoogde plannen niet in het geding omdat geen bomen met voor deze soortgroep geschikte holten worden geroid. Omdat geen bebouwing aanwezig is zijn ook geen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vlemuizen in het geding.

Mogelijk dient de Zuidwolderwaterlossing wel als vliegroute van vlemuizen. Naar verwachting hebben de plannen geen negatieve effecten op vliegroutes van vlemuizen omdat de Zuidwolderwaterlossing wordt ingepast binnen de plannen. Wel dient voorkomen te worden dat door verlichting het wateroppervlak van de waterlossing beschenen wordt, vlemuizen zijn namelijk sterk gebaat bij duisternis op hun vliegroute. Daarnaast is het plangebied naar verwachting slechts beperkt van belang als foerageergebied voor vlemuizen, de plannen hebben naar verwachting overigens geen negatief effect op de foerageermogelijkheden omdat nieuw foerageergebied wordt gerealiseerd in de vorm van bosjes, lanen en waterpartijen.

3.5 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft en het veldbezoek is uitgevoerd buiten het broedseizoen van de meeste vogelsoorten, is geen broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (verspreidingsatlassen en internet) en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels aangetroffen en deze worden op basis van het ontbreken van geschikt biotoop (bos, bebouwing e.d.) ook niet verwacht.

Overige broedvogelsoorten

Gezien de terreingesteldheid zijn in het plangebied broedvogels te verwachten van graslanden en moerasachtige biotopen. Langs de watergangen in het gebied zijn soorten te verwachten als Meerkoet en Wilde eend, in de meer verruigde watergangen aangevuld door Rietgors, Bosrietzanger, Grasmus en Roodborsttapuit. In de graslanden zelf komen naar verwachting een aantal (vrij) algemene weidevogelsoorten voor als Kievit, Scholekster, Wulp en Gele kwikstaart (Rode Lijst gevoelig), in ruige perceelsranden mogelijk ook Graspieper (Rode Lijst gevoelig). Bij dammen en rommelhoekjes is daarnaast Witte kwikstaart als broedvogel te verwachten.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of

een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar.

3.6 Amfibieën

In het onderzoeksgebied zijn tijdens het veldonderzoek geen amfibieën aangetroffen, gezien de periode van het jaar waarin het veldbezoek heeft plaatsgevonden was dit ook te verwachten (meeste soorten reeds in overwintering).

Algemeen

In het plangebied worden een aantal algemene en laag beschermde amfibieënsoorten voortplantend verwacht in het plangebied, het gaat hier om soorten als Bastaardkikker, Gewone pad, Kleine watersalamander en Bruine kikker (alle Ff-wet tabel 1-soorten). Ook deze soorten zijn overwinterend aan te treffen in de verruigde oeverzones, in de bodem van de sloten en in de strooisellaag van nabijgelegen bospercelen.

Bij ruimtelijke ingrepen geldt voor laag beschermde amfibieënsoorten overigens automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet. Het nemen van verplichte vervolgstappen voor deze soorten is in deze situatie zodoende niet aan de orde. Effecten op voortplantende en overwinterende laag beschermde amfibieën kunnen -mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat- geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren in de minst kwetsbare periode van amfibieën (september t/m begin november).

Zwaardere beschermde soorten

In de sloten langs de noord- en zuidzijde van het plangebied (zie kaart bijlage II) is geschikt voortplantingsbiotoop aangetroffen voor de strikt beschermde Poelkikker (Ff-wet tabel 3/HRL bijlage IV). Uit literatuurgegevens (o.a. van Uchelen 2010) blijkt dat in de omgeving van Hoogeveen en Hollandscheveld populaties bekend zijn in agrarisch gebied. Door het achterwege blijven van onderhoud zijn in de sloten in het plangebied lokaal optimale voortplantingsbiotopen ontstaan voor de soort (figuur 3). De soort overwintert in verruigde oeverzones van de sloten en in de strooisellaag van nabijgelegen bospercelen. De Zuidwolderwaterlossing vormt geen geschikt biotoop omdat deze jaarlijks geschoond wordt.

Figuur 3: Een beeld van het in het plangebied aangetroffen optimale voortplantingsbiotoop voor de strikt beschermde Poelkikker.

Vervolgtraject Poelkikker

De functionaliteit van het leefgebied (voortplantingsbiotoop en overwinteringsgebied gezamenlijk) van Poelkikker is door de plannen in het geding door het (op termijn) beschaduwde raken van de voortplantingswateren. Voortplantingswateren dienen een groot deel van de dag in de zon te liggen waardoor ze sterk kunnen opwarmen en daarmee de voortplanting bevorderen. Met name de sloot langs de noordzijde van het plangebied zal door de plannen op den duur sterk beschaduwde raken door de aanplant van bos direct ten zuiden ervan. Ook de laanbeplanting langs de beoogde toegangsweg van het landgoed kan tot gevolg hebben dat op den duur het hier aanwezige voortplantingsbiotoop beschaduwde raakt. In principe worden de huidige watergangen en de oeverzones niet vergraven ten behoeve van de inrichting.

Omdat door de plannen (op den duur) aantasting plaatsvindt van de functionaliteit van het leefgebied van de strikt beschermde Poelkikker zijn vervolgstappen noodzakelijk. Bij de inrichting van het landgoed dienen dan ook (mitigerende) maatregelen te worden genomen die de functionaliteit van het leefgebied van Poelkikker duurzaam kunnen garanderen. Denk hierbij aan het aanleggen en beheren van poelen, het realiseren van de natuurvriendelijke oevers en/of het terugzetten van de bosrand langs de noordelijke sloot waardoor deze altijd in de zon is gelegen. Hiervoor zijn aanpassingen in het huidige ontwerp noodzakelijk. Deze aanpassingen dienen in een overleg tussen ontwerper en ecooloog nader uitgewerkt te worden.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient voorkomen te worden dat exemplaren van de Poelkikker worden gedood of geschaad. Werkzaamheden ter hoogte van voortplantings- en overwinteringsbiotopen dienen dan ook uitsluitend plaats te vinden in de minst kwetsbare periode van de soort, van augustus tot en met oktober. Poelkikkers zijn dan niet meer gebonden aan het voortplantingswater en zijn nog niet in overwintering gegaan op het land. Wanneer de werkzaamheden zorgvuldig worden uitgevoerd kunnen de aanwezige poelkikkers eenvoudig vluchten. Er zal gewerkt dienen te worden volgens een vooraf opgesteld ecologisch werkprotocol waarin bovenstaande werkwijze nader is uitgewerkt.

3.7 Vissen

Tijdens het veldbezoek zijn de watergangen in het plangebied steekproefsgewijs bemonsterd met een schepnet, tijdens de bemonstering is geen vis vastgesteld. Gezien het aanwezigheid van geschikt leefgebied (vegetatierijke, deels door verlandingsgeïsoleerde geraakte, watergangen) en omdat populaties bekend zijn in de omgeving van het plangebied (Brouwer *et al* 2008) is het niet uitgesloten dat de strikt beschermde Grote modderkruiper (Ff-wet tabel 3) in het plangebied voorkomt. Grote modderkruipers zijn moeilijk vast te stellen en komen vaak in lage dichtheden voor. Daarnaast zijn ze erg gevoelig voor de aanwezigheid van veel (roof)vis. Omdat in de watergangen in het plangebied niet of nauwelijks vis voorkomt is dat gunstig voor de overlevingskansen van de soort. Op de kaart in bijlage III is de ligging van geschikte leefgebieden van Grote modderkruiper weergegeven.

Vervolgtraject Grote modderkruiper

De functionaliteit van het leefgebied van Grote modderkruiper is door de plannen in het geding door het (op termijn) beschaduwde raken van watergangen. Met name de sloot langs de noordzijde van het plangebied zal door de plannen op den duur sterk beschaduwde raken door de aanplant van bos direct ten zuiden ervan. Ook de laanbeplanting langs de beoogde toegangsweg van het landgoed kan tot gevolg hebben dat op den duur leefgebied beschaduwde raakt. In principe worden de huidige watergangen en de oeverzones niet vergraven ten behoeve van de inrichting.

Omdat door de plannen (op den duur) aantasting plaatsvindt van de functionaliteit van leefgebied van de strikt beschermde Grote modderkruiper zijn vervolgstappen noodzakelijk. Bij de inrichting van het landgoed dienen dan ook (mitigerende) maatregelen te worden genomen die de functionaliteit van het leefgebied van Grote modderkruiper duurzaam kunnen garanderen. Denk hierbij aan het realiseren van de natuurvriendelijke oevers, het aanleggen van nieuwe watergangen en/of het terugzetten van de bosrand langs de noordelijke sloot waardoor deze altijd in de zon is gelegen. Hiervoor zijn aanpassingen in het huidige ontwerp noodzakelijk. Deze aanpassingen dienen in een overleg tussen ontwerper en ecooloog nader uitgewerkt te worden.

Om schade aan individuele dieren te voorkomen dient daarnaast zorgvuldig te werk te worden gegaan door (eventuele) werkzaamheden uit de voeren buiten de meest kwetsbare periodes van soort (zoner- en winterrust).

3.8 Overige soortgroepen

Gezien de terreingesteldheid van de onderzoekslocatie en bekende verspreidingsgegevens, kan verder worden geconcludeerd dat er geen reptielen en beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden aanwezig en te verwachten zijn.

4 Geraadpleegde bronnen

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Brouwer, T. , B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper & P.P. Schollema (2008). Vissenatlas Groningen en Drenthe; Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980 – 2007. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Creemers, R.C.M.& J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Hustings, F.J. & J.W. Vergeer (red.), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000). KNNV-Uitgeverij.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden.
(<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k>)
- Provincie Drenthe. Atlas van Drenthe: EHS-kaart 2012
(<http://www.drenthe.info/kaarten/website/fmc2/ehs2012.html>)
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Uchelen, E. van (2010). Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- www.waarneming.nl
- www.ravon.nl

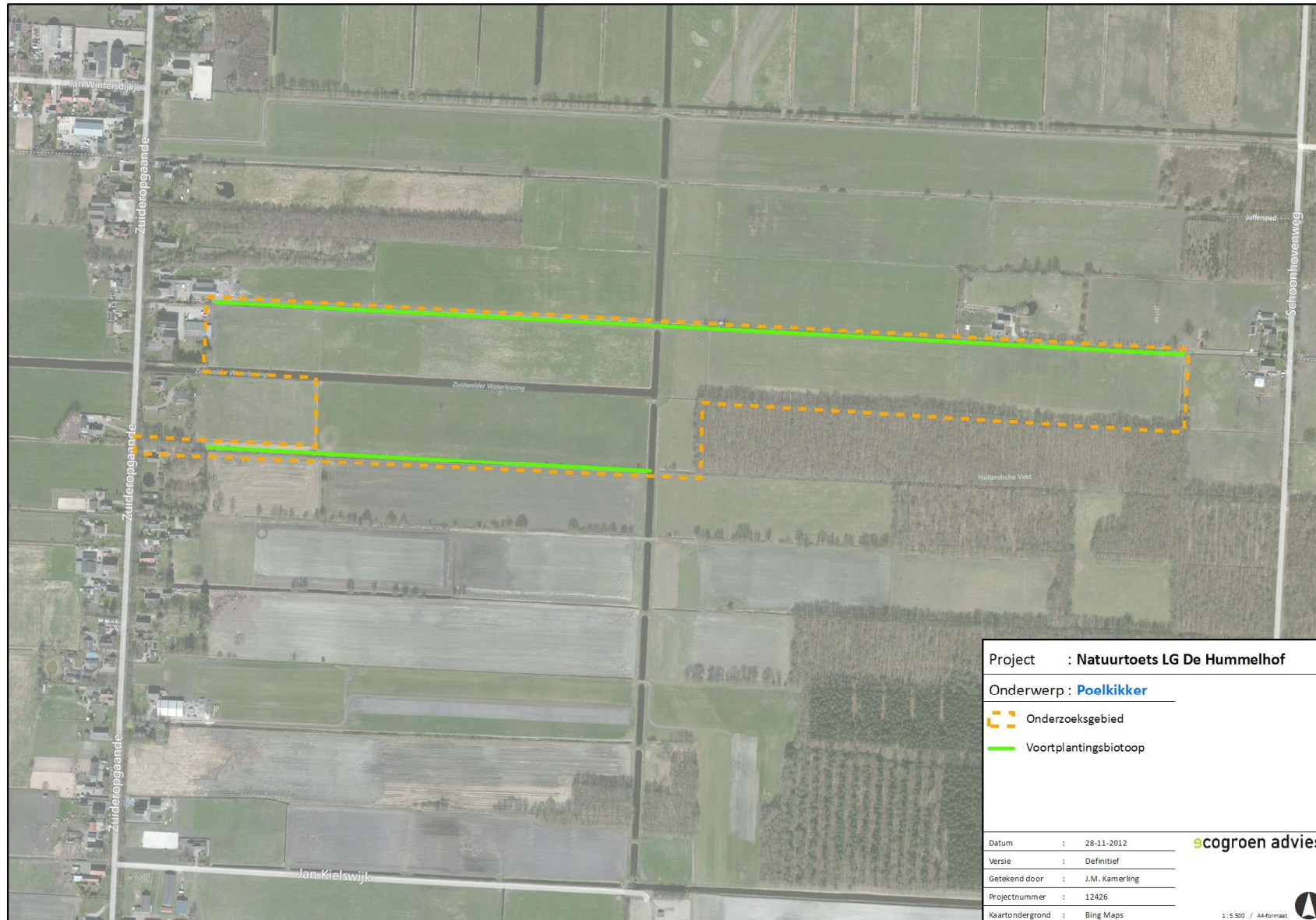
BIJLAGEN

BIJLAGE I: INRICHTINGSPLAN DE HUMMELHOF (BRON: BURO CLABBERS 2012)

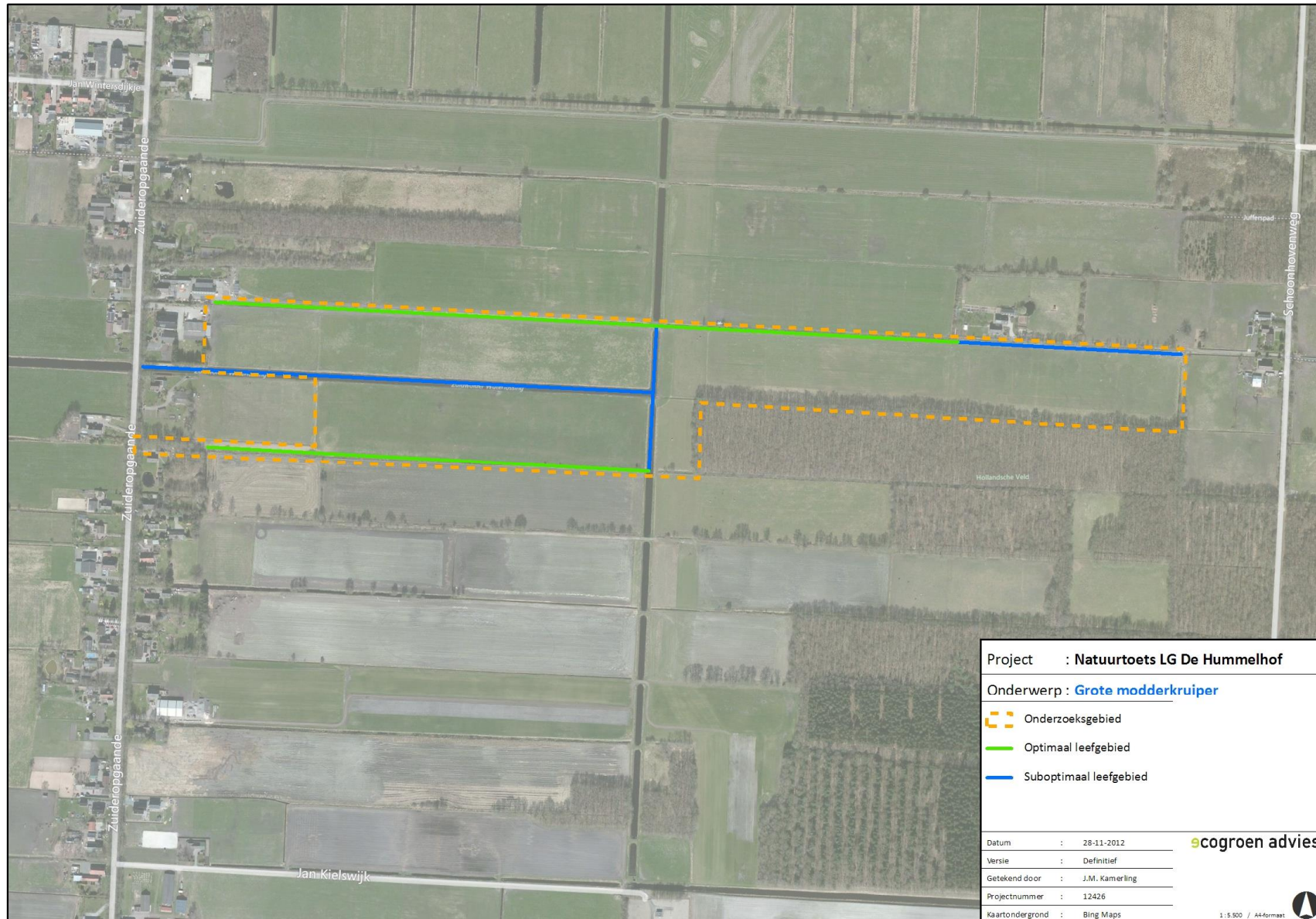

BIJLAGE II: LIGGING VOORTPLANTINGSBIOTOPEN POELKIKKER

BIJLAGE III: LIGGING LEEFGEBIED GROTE MODDERKRUIPER

BIJLAGE IV: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

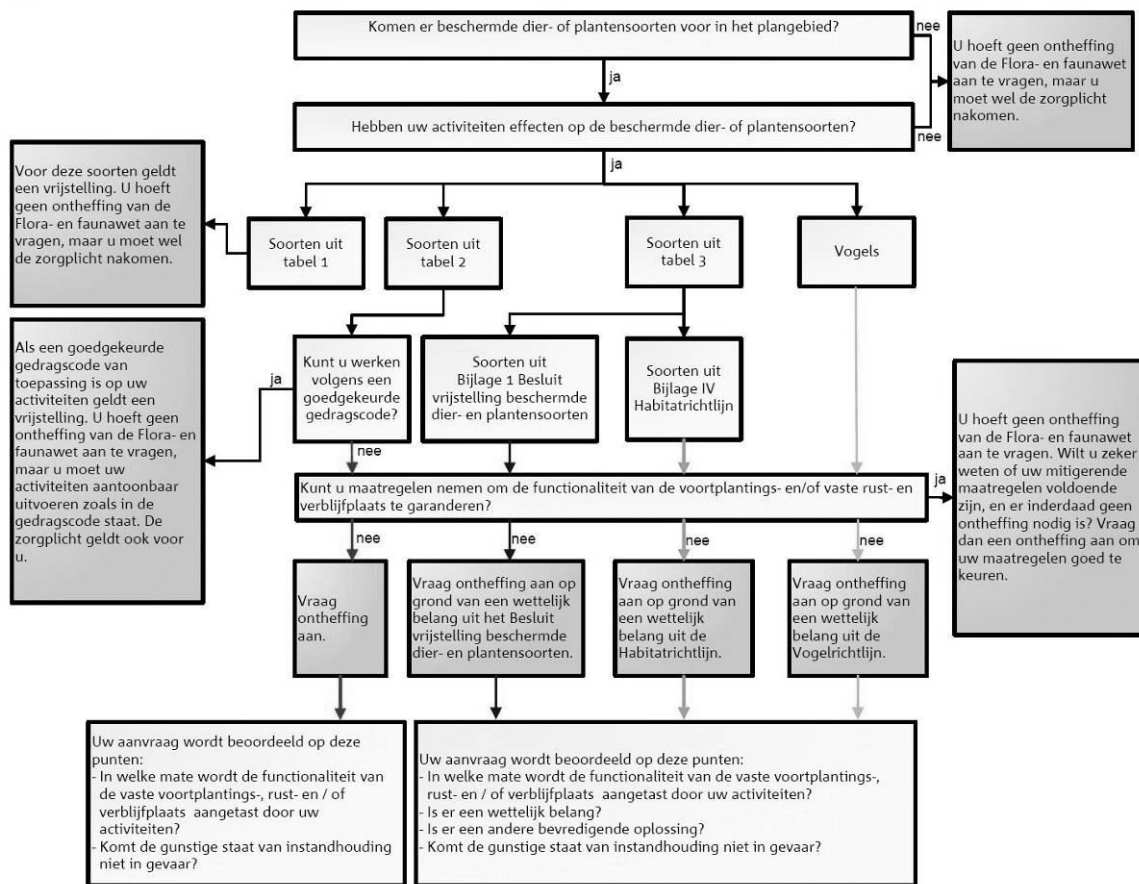
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.